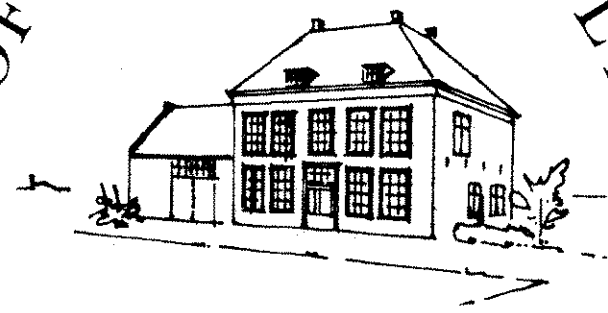
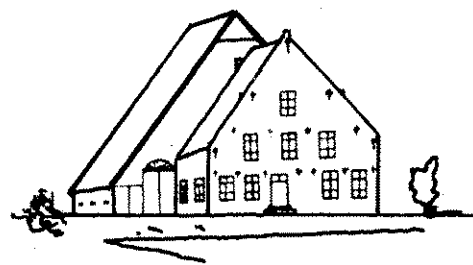

HOF VAN ASSENDELEFT

STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD
HOFWEG 13 3274 BK HEINENOORD

OOST-LEEUVENSTEIN

BULLETIN 65

AUGUSTUS 1994

STICHTING
VRIENDENKRING VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHÉ WAARD
(ingeschreven K.v.K. Dordrecht nr. S 119934)

Redactie en secretariaat:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Giro 38.70.852.
Contributie: minimaal F 10,-- per persoon/jaar.

Redactie:

C.L. Boon-Braun	W. Reedijk
J. Gerretse	Drs. J.E. de Rooy
A.O. Mol	Mr. R. van der Waal
P.J. Pot	J. Weijers
K.H. van der Ree	

Hof van Assendelft:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Telefoon 01862 - 1535.
Geopend dinsdag t/m zaterdag 14.00 - 17.00 uur.
Zaterdag bovendien 10.00 - 12.00 uur.
Leeszaal: Geopend woensdag 09.00 - 13.00 uur.
Zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Oost-Leeuwenstein:

Dorpsstraat 13, 3274 BB Heinenoord.
Geopend zaterdag 10.00 - 12.00 en 14.00 - 17.00 uur.

Groepen op afspraak.

Conservator:

Drs. J.E. de Rooy . . . . . 01862 - 2010

Niets van deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie worden overgenomen.

NIEUWS VAN DE REDACTIE

De zomer is weer in het land en velen genieten van hun vakantie. Een mooie gelegenheid om ons Streekmuseum nog eens te bezoeken als u door de groene Hoeksche Waard fietst. U kunt dan misschien nog een laatste blik werpen op het H.C. Andersenhuis, dat op de sloper staat te wachten. Alle activiteiten die daar altijd plaatsvonden hebben elders onderdak gevonden. Wij hopen dat na de afbraak begonnen kan worden met de aanleg van de museumtuin.

Wij hebben intussen het genoegen u te melden dat de Rotary Club Hoeksche Waard, in het kader van haar 35-jarig bestaan, tijdens een bijeenkomst op 27 mei j.l. een hek heeft aangeboden voor de aan te leggen tuin. Dit prachtige geschenk werd symbolisch aan vertegenwoordigers van het museum overhandigd.

Wij zijn de Rotary Club Hoeksche Waard hier zeer dankbaar voor. Dit laat eens te meer zien hoe het Streekmuseum onder de mensen leeft!

U heeft natuurlijk zaterdag 8 oktober a.s. al in uw agenda genoteerd voor onze jaarlijkse vriendendag. De details hierover vindt u elders in dit nummer. Wij hopen dat u weer even enthousiast meedoet als bij de vorige gelegenheden.

De penningmeester verzoekt de vrienden die hun bijdrage voor dit jaar nog niet hebben overgemaakt, dit spoedig te doen.

Wij spreken tot slot de wens uit, dat wij u binnenkort in het museum mogen verwelkomen en hopen dat u plezier mag beleven aan dit bulletin.

J.G.

WERKGROEP DIALECTEN I

Verhaal van een jeugdherinnering van H. Verwijs, op zijn verzoek vertaald in het dialect van de midden-Hoeksche Waard, door W. Reedijk.

ZONDER DEN TRAM WAZZIE NERREGES

In de eerste jaere nae dun oorlog was ter niks meer. Alles mos overnieuw gemaakt worre met waainig middele. De eerste levesbehoefte waere 't voornaamste. De mense op ôons aailand werkten toen bekant allemal op het land, dur was niks anders. "Werreke in de kluite", noemden ze dat. Maar mun vader zee: "Je zel van je leve nog lang genogt motte werreke, ga jij eerst maar is nae de M.T.S."

Nou daermee bin ik toch bevoorrecht geweest. Mun vader betaalde alles, want subsidies bestonge dur toen nog niet. Maar wattie bedoelde met "nog lang genogt motte werreke" weet ik nou nog niet.

's Zaeterus mos ik ome Lene hellepe. astie dur weer gêen gat in zag. De blauwe maaie (melde) stonge bekant een meter hōg bove de errepels uit en met een schrepel konje daer niks meer tege beginne. Ofsnije waste êênigste oplossing. 't Geburde is dattewe net an taefel zatte voor 't aevendete, 'k had bekant nog niks op, toen de vrouw van een bevriende boer binne kwam sturreme. "Jou mok hebbe", zee ze, "mun man is an't ploege en ovvie nou eerst de Lies van stal wil hale en optuige en dur mee nae 't land wil gaan om de slōskant mee of te hale". Nou ik ging op slag metter mee, mun ete liet ik staan en ik de Lies opgetuigd en dur mee nae 't stik land waer dur man bezig was. Het paerd mos recht voor de ploeg gezet worre maar een enniechie voor de andere paere. De ploegpaere mosse dan wat schuin neffe de ploeg meetrekke. De pin van de ploeg wier in een ander gat gezet en zō bleef het gevallechie in ewewicht en kon de leste veur langs de slōskant geploegd worre. Zukke dinge gebeurden dur in die tijd.

Tegewoordig stappe de jonges anze achttien jaer geworre zijn in een mum van tijd op school.

Maar toen ree de RTM dur nog en daer wazzie op angeweze azzie nae de stad mos. Dan was ut zaek om 's oches om kwart voor zesse bij dun tram te weze en ik mos voorof nog twêê kilometer oflegge van thuis vandaen naer dun tram. Zeve kwartier was ik onderweeg, want de school stong an 't andere end van de stad.

's Woenzes mos ik altijd saeves blijve vor de elektronika-les. Dan ging ik mettun lesten tram nae huis in desolate toestand. Vóór die aevendles hadde we ruimschôds de tijd om wat eetbaars te hale. Op die leeftijd hebbie altijd honger. Mêestal haalde we een visbal uit de muur. Over vis gesproke, in die tijd zwom de vis nog mannechie an mannechie in de zêê. Maar bij ôons in de polderslôde zattur ok volop. De grippe stonge herrestije vol water en daerin wemeldenut van de stekelbaersies, die êên en twêê centimeter grôôt waere. Mun buurjonge vangde ze messun hande voor de kat, die was tur gek op. Herrestije vervoerde dun tram veul suikerpee nae de febriek. Op de bieteplakke waer ze opgelaioe wiere lagge veul tramwissels.

As taer un wagon passeerde wier die heftig heen en weer geschud. Nou was tur een Woensdagaevend die ik nooit meer vergete bin.

'k Zat in een lege wagon van dun lesten tram, nog verlekkerd an mun leste visbal te denke. Toentertijd zat ik nog dik in mun haer op mun hôôd en ik leunde slaeperug met dat hôôd tege 't achterschot.

We passeerden net een wissel en de wagon die slonger op zun ergst. Zôô kwam ut dattut achterschot eve op en neer ging en ik zat vast. Een plok haer was vast komme te zitte tussen een naed in 't schot!

Grôôte punniek! Lostrekke, dat gong niet, gêên mes bij me, gêên conducteur in de buurt, gêên meñs kon me hellepe. Zou ik bij de halte uit kenne stappe of zou ik mee motte naer 't eindpunt en zôô de nacht ingaan?

Toen ik kalmer wier bedoch ik wat. As ik mun haer nou is strak zou houwe en we krijge weer een wissel is tur beschie wel kaanst dattut schot weer wat wijkt. In gedachte telden ik de wissels die nog mosse komme en dat waere dur nog elluf. Maar bij elke wissel bleef mun haer nog vast zitte. 't Ging dur slecht voor me uitzien want nou waere dur al acht gepasseerd.

Maar... bij de negende schoot ik waerachtig los tot mun grôôte blijschop. Dur bleve nog wel wat haere achter, maar de gêestelijke kwelling was inêens over.

Zôô zie je maar bij de RTM, viel er wat te beleve. 't Is ok gebeurd dat tur tege dun aevend een snêeuwstorm opstak en om vijf uur wiere alle dienste gestaakt. Ik mos van erre-moe in de Rozestraet een schuilplaes zoeke. De resturrasie en't kantoor waere potdicht en pikdonker. Zoveul mogelijk schuiling zoekend tege de snêeuw en de kou hebbe dur toen verschaaie meñse gestaan die pas dun anderen ochend metten eersten tram nae huis konne.

As ik dut nae al die jaere zit te overdenke, dan ving ik dattie me toch wel toekomt ... een gratis O.V jaerkaart.

WERKGROEP DIALECTEN

HISTORISCH ALLERLEI

Chirurgijn contra Kerkeraad (II)

Nu volgt het tweede artikel over Bonaventura Joos en zijn conflict met de kerkeraad van Puttershoek. Hij is in 1690 geboren in Brugge en gedurende drie jaar Franciscaner monnik, maar hij ontvlucht het klooster en gaat over tot de gereformeerde religie. Via Breda en Dordrecht, waar hij studeert voor chirurgijn, komt hij in Puttershoek. De moeilijkheden beginnen in 1727 als zijn concurrent tot diaken wordt gekozen. Bonaventura Joos is bang dat hij nu een deel van zijn praktijk zal verliezen en richt zich per brief tot de classicale vergadering om zo mogelijk die benoeming ongedaan te maken door te wijzen op het feit dat de vrouw van zijn mededinger rooms is. Hij moet 12 november 1727 voor de kerkeraad verschijnen. Daar gedraagt hij zich onbehoorlijk en verlaat de vergadering onder het uiten van ongepaste woorden. De kerkeraad laat het er niet bij zitten en ontbiedt hem nogmaals. Tot zover de korte inhoud van het vorige artikel.

De notulen van deze tweede vergadering luiden:

"Kerkelijke vergaderinge gehouden te Puttershoek
den 10 December 1727

art. 1

is de vergaderinge met den gebede begonnen

art. 2

Bonaventura Joos voor den Kerkenraad ontboden en verscheenen zijnde hielt hem de predikant uijt naeme der vergaderinge het gepasseerde in de voorgaende sessie voor, en wanneer de predikant beezig was met het opleezen van den tweeden artikel behelzende in substantie wie die verscheide geleerde predikanten waeren, met welke hij over die zaak, waar meede hij zig bemoeijde, hadde geraetpleegt, waar op dat hij geantwoort had dat hij zulks als nog niet wilde zeggen, maar bewaeren ter plaatse daar het behoorde, waar meede hij, zo hem de vergaderinge voorhiel, scheen te kennen te geeven dat hij voor zijn competente regters niet was. Onder het voorleezen van deezen artikel vertoonde hij een morrende en knorrende gedaente al schuddende met zijn hoofd en zeggende ja, ja, zettende teffens den hoet op zijn hoofd, trok de zelve diep in zijne oogen met een stuurs en wreet weezen. De predikant hem hier op bestraffende en hem voorhoudende, dat hij met meerder eerbied voor de vergaderinge behoorde aangedaan te zijn, en waar toe dat morren diende gaf hij ten antwoord wat beelt gij juij luij wel in, dat ik zal gaan liggen op mijn knijen voor juij luij met de hoet in de hant.

Hier replicateerde de predikant, dat men zulks voor de zo genaemde heiligen in het Pausdom deed, en dat dit van hem niet gevordert wiert, dat het genoeg was als hij met ongedekten hoofde in een zedige gestalte voor de vergaderinge verscheen, waar op hij antwoorde, dat hij verkouden zijnde zulks niet wilde doen, zeggende als ik ziek ben zult gijliede dan wel voor mij te bed gaan liggen, en zig tot den predikant wendende zeide hij met veragtinge en spotsgewijze kom, kom ga maar voort met u zaken, hoe lang meent gij wel, dat ik hier staan zal! ik hebbe geen tijd, ik kan mijne patienten na uw niet laten wagten.

art. 3

de predikant hem de verdere artikelen beginnende voor te leezen, zo sprak hij telkens in, wanneer hem bevoolen wiert zo lang te swijgen, tot dat de bezwaarpointen hem waeren voorgeleezen, dat hem als dan tijd zoude vergunt werden om te spreken. hier op gaf hij ten antwoord, dat hij niet wilde swijgen, zeggende tot den predikant, als u op stoel staat, hebt u de praat alleen, dan kunt gij zeggen, dat gij wilt, hier wil ik niet swijgen.

art. 4

de artikelen tot zijnen lasten (hoewel door geduurige inspraak van hem) egter ten eijnde gebragt zijnde, zo wiert hem gevraagd, of dat alles in dier voegen niet gepasseert was, zo heeft hij Bonaventura Joos spottent en veragtent wijze geantwoort, Ja, maar gij hebt de helft nog wel vergeeten.

art. 5

dus dat de predikant hem uijt naam van de kerkenraad aanzeide, dat hij zig om bovengemelde redenen, en vooral omdat hij zig niet ontzien heeft zo een harde vloektaal met een groote assurantie in haere vergaderinge uijt te spreken, ja omdat hij den kerkenraad zo oneerbiedig en smadelijk behandelt hadde met te zeggen ik veeg mijn gat aan juij luij, dat hij zig deswegens zoude hebben te onthouden van des Heeren heilig en hoogwaardig avontmael, tot dat hij zig eerbiediger en geschikter quaam te gedragen. waarop hij ten antwoord gaf, ik zal dat om juijlent wille niet laete, ik zal toetreden en je 't laeten aanzien. waarop de predikant hem nogmaals aanzeide uijt naam van de kerkenraad, dat hij zig zoude hebben te wagten van zulks te ondernemen, wilde hij zig niet verder beswaeren. hier op zeide hij tegens de predikant met de uijterste spitsvinnigheid drijgende met zijn vuijst voor des predikants aangezichte Ve tibi tu nigra es, dicebat cacabus ollae (= Wee u, gij zijt zwart, zei de pot tegen de ketel JW) waar bij hij voegde, dat hij zig niet onthouden zoude terwijl de censuure alleen uijt haat en nijt haar oorsprong nam, omdat hij de vergaderinge belet hadde in haar voornemen met de bevestiginge van den voorgestelden diaken van der Heiden voort te vae- ren.

hierop repliceerde de predikant, dat hij zulks geensins zoude beletten, terwijl de vergaderinge op zijn tijd met de bevestiginge zoude voortgaan.

waarop hij ten antwoord gaf, dat zal u zo veel te zwaarder vallen voor het classis, daar zijn mannen, die je wel anders leeren zullen en voegde hij daar bij, gij gaat zeggen, dat ik paaps ben, ben je dan zot, ben je dan zot (zeide hij tegens de vergaderinge met de uijterste vinnigheit) als ik paaps was, zoude ik mij dan wel tegens zo een paaps vroumensch aankanten!

hierop repliceerde de predikant, dat zulks uijt zijn eigen zeggen voortvloeyde, terwijl hij zig niet ontzien had in de voorgaande sessie op deeze wijze uijt te drukken, ja zij is al zo wel gereformeert als ik, waarop hij antwoorde ja, dat is een lapsus linguae (= uitglijden van de tong, een verspreking JW).

art. 6

de predikant hem aanzeggende, dat hij nu konde vertrekken antwoorde hij, dat zeide gij mij de voorgaande rijze ook, waarom het gij mij dan dan nu wederom ontbooden!

art. 7

hierop is de vergaderinge met dankzegginge tot God tot nader gelegenheit gescheiden."

Joos staat nu onder censuur: hij mag niet deelnemen aan het Heilig Avondmaal. Dat zal ongetwijfeld in het rustige Puttershoek voor de nodige opwinding gezorgd hebben. Velen hebben partij voor hem gekozen, weer anderen houden het op Van der Heiden. Zal Joos buigen voor de druk op hem uitgeoefend? Wij lezen in de verslagen van het huisbezoek van de predikant:

"den 15 Maart 1728 niettegenstaande wij Bonaventura Joos tot betoninge van berouw en leetwezen tragteden te overreeden, zo was zulks als nog vrugteloos"

"den 17 April 1729 Bonaventura Joos blijft wegens aanhoudende hartnekkigheit nog gecensureert"

"den 2 October 1729 den gecensureerden Bonaventura Joos blijft als vooren"

"den 3 April 1730 Bonaventura Joos blijft als vooren gecensureert"

Eindelijk, na twee en een half jaar, buigt hij het hoofd. In de notulen staat:

"den 29 Junij 1730 is voor de kerkeraad verscheenen Bonaventura Joos die na voorgaande betuiginge van berouw en leedwezen verzogt van zijne censure ontheft en tot het gebruik van des Heeren H. Avontmaal weder toegelaaten te werden, welk verzoek hem met toewenschinge van des Heeren Zegen is toegestaan"

Het zal hem zwaar gevallen zijn om ten aanschouwe van het hele dorp de gang naar de kerkeraadskamer te maken! Er is echter geen andere keus: om van de kerkelijke censuur ontheven te worden, is dit enige weg. De dorpsvete is uit, de praatjes verstommen.

Tenslotte zij nog vermeld dat Bonaventura Joos in 1752 en 1753 diaken is geweest en van juni 1745 tot juni 1746 kerkmeester. Op 6 juni 1759 wordt hem een kerkelijke attestatie gegeven en vertrekt hij naar Breda, ruim een jaar na de dood van zijn vrouw. In 1763 neemt hij zijn intrek in het oudemannenhuis en op 28 september 1781 overlijdt hij te Breda, bijna 91 jaar oud.

J.W.

NIEUWE VRIENDEN

In de afgelopen periode gaven de navolgende personen zich op als vriend/vriendin van het Streekmuseum. Wij heten de 36 donateurs nogmaals hartelijk welkom.

HW 268 P. Arkenbout	Nieuw-Beijerland
HW 269 A.A. Arkenbout-Troost	Nieuw-Beijerland
L 196 P.G. van As	Zwijndrecht
L 651 K.R. van Beek	Zwijndrecht
L 398 W. Blaak	Gouda
HW 788 D.J. Ebink	Oud-Beijerland

HW 789 Mevr. Ebink	Oud-Beijerland
L 129 J.A. van der Griend	Best
L 75 J.A. Haasdijk	Almere
L 601 D. Heijligers	Den Helder
L 764 G.J. Hekkert	Alblasserdam
L 765 C. Hekkert-Torn	Alblasserdam
HW 640 R.J. Hitzerd	Numansdorp
HW 644 M. Keizer	Heinenoord
L 808 F.S. Kleinjan	Zwijndrecht
L 809 W.N. Kleinjan-van Pelt	Zwijndrecht
L 800 R.J. Klijn	Rotterdam
L 100 E.A. Kooijman	Houten
HW 583 H. Koopman	Maasdam
HW 227 R. Koot	Numansdorp
HW 786 H.A. Kort	Heinenoord
HW 787 Mevr. Kort	Heinenoord
L 206 S.I. Laman-Kooijman	Maarssen
HW 686 J.B. Lijster	Oud-Beijerland
L 70 J. Maaskant	Ridderkerk
L 791 L.J. de Pee	St. Maarten NH
L 793 J. de Pee	St. Maarten NH
HW 582 R.A.D. Renting	Mijnsheerenland
L 155 B.R. Roos	Rotterdam
L 498 A. Tieleman	Ooltgensplaat
HW 438 R. Toes	Oud-Beijerland
HW 680 A. Veerman	Numansdorp
L 254 T. Visser	Huizen NH
HW 158 G. Volgaard	Klaaswaal
L 781 B. van Zanten	Hoogvliet
L 607 R.M. Zinkweg	Oudorp NH

Red.

VRIENDENDAG 1994

De vriendendag komt er weer aan! Op zaterdag 8 oktober zal het traditionele uitstapje van de Vriendenkring plaatsvinden. Deze keer zoeken wij het voor de verandering eens "buiten de Waard": wij zullen namelijk een bezoek aan Dordrecht brengen.

Na ontvangst met koffie in het vertrouwde museum te Heinenoord, zullen wij uiterlijk om 13.30 uur met de bus vertrekken naar het Eiland van Dordrecht. Daar aangekomen zal de groep worden gesplitst om beurtelings een bezoek te brengen aan het museum Mr. Simon van Gijn en de Grote Kerk. Mogelijk kunnen de dapperen onder u de toren van de kerk beklimmen om van een schitterend uitzicht te genieten. In de kerk zal een rondleiding worden gegeven.

Rond half vijf stappen wij weer in de bus om terug te gaan naar Heinenoord, waarvandaan iedereen met eigen vervoer op weg gaat naar "de Vijf Schelpen" in Mijnsheerenland, waar de inmiddels beroemde "Spek-met-peren-maaltijd" opgediend zal worden. Lust u die niet? Niet getreurd, want er zal ook erwtensoep zijn. Uiteraard zal als toetje de "errepels met kerremelk" niet ontbreken. Wanneer u geen eigen vervoer heeft zullen wij ervoor zorgen dat iedereen vanuit Heinenoord in Mijnsheerenland zal arriveren.

De prijs voor de Vriendendag 1994 is vastgesteld op F 42,50 per persoon. U kunt zich tot 24 september a.s. aanmelden door dit bedrag over te maken op Postbank-rekening 38.70.852 van de Stichting Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard te Heinenoord onder vermelding van "Vriendendag".

Indien u alleen aan de maaltijd wenst deel te nemen (aanvang 17.30 uur te Mijnsheerenland) dan bedragen de kosten F 30,- per persoon. Wanneer u de voorkeur geeft aan erwtensoep moet u dit even aangeven op uw giro-overschrijving, zodat wij hiermee rekening kunnen houden. Wij verwachten u op 8 oktober a.s. vanaf 13.00 uur in het Streekmuseum. Introducé(e)s zijn uiteraard welkom.

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met de heer A.J. Dekker, penningmeester, tel. 01862-4652.

Red.

DE VRAGENRUBRIEK

Het is de laatste tijd opvallend leeg in de brievenbus van de vragenrubriek. Op de vragen uit Bulletin nr. 64 van april j.l. is zelfs geen enkele reactie gekomen. Er waren ook geen brieven naar aanleiding van eerder gestelde vragen, zodat wij deze keer direkt kunnen beginnen met het weergeven van een nieuwe serie genealogische of andere "problemen".

390. Op 12.3.1793 overleed te Puttershoek Evert Heijstek, geboren te Almkerk. Hij was eerst weduwnaar van Stijntje Kuijpers (overl. Maasdam 16.5.1782) en trouwde op 28.6.1789 te Puttershoek met Adriana Clerq.

Gevraagd worden de volgende gegevens:

a. Was Stijntje Kuijpers een dochter van Arie Jansen Kuijper en Magdalena Baaten en dan gedoopt te Puttershoek op 29.11.1733?

b. Waar en wanneer zijn Evert en Stijntje gehuwd?

c. Is er een indicatie te geven van het geboortejaar van Evert Heijstek? Dit is nodig voor verder onderzoek te Almkerk.

391. Aart Jans in 't Veld, geb. Cillaarhoek 10.7.1768, tr. Strijen 12.4.1799 met Neeltje Jansdr. de Winter, geb. Sint Anthoniepolder. Wie waren de ouders van Neeltje?

392. Baltus de Rooij, geb. te Waalwijk, overl. Oud-Beijerland 13.10.1781, tr. Oud-Beijerland 21-10-1733 met Beatrix Jans de Bruin, geb. Oud-Beijerland 23.8.1711, overl. Oud-Beijerland 23.8.1782. Gevraagd gegevens over Baltus de Rooij?

393. Arij Immertsz Kamp, geb. Oud-Beijerland 31.10.1696, tr. met Annetje Corsse Annokke, overl. Oud-Beijerland 24.11.1768. Arij was een zoon van IJmert Krijne Kamp en Lijsbeth Ariens. Gevraagd verdere gegevens van dit laatstgenoemde echtpaar en van de ouders van Annetje Annokke.

394. Pieter Huijge Lagerwerff, melkboer te Oud-Beijerland en aldaar overl. 2.11.1837 (75 jaar), tr. Rijsoord 1793 Neeltje Gijsbertse Steenhoek, overl. Oud-Beijerland 16.8.1817.

De naam Lagerwerff in combinatie met Huijg komt in het IJsselmondse voor. Wie legt de connectie met deze persoon?

395. Gevraagd gegevens over Andries Arijens Polderdijk en Neeltje Pieters, wier dochter Maijken Andries Polderdijk, geb. Sint Anthoniepolder 11.9.1639, ca. 1663 te Sint Anthoniepolder huwde met Jacob Hendriks Monster.

396. Gevraagd gegevens over het echtpaar Arien van der Giessen en Caatje Dijn (overl. 's-Gravendeel 11.4.1752), wier dochter Aagje Ariense van der Giessen huwde met Teunis Willems Eelhant.

397. De ouders van Teunis Willems Eelhant waren Willem Teunisse Eelhant (overl. 's-Gravendeel 5.12.1733) en Lijntje Jans Burger (gehuwd 18.8.1703). Gevraagd verdere gegevens over Lijntje Burger.

398. Dammis Claese Vrough in de Weij, geb. 's-Gravendeel rond 1600 en overl. rond 1670 was gehuwd met Pietertje Pietersdr. Erfgenamen zijn de kinderen Claes Dammisse en Leentje Dammisdr, gehuwd met Willem Melse Aertoom (R.A. 's-Gravendeel 1.12.1670). In welke richting moet gezocht worden naar de ouders van Dammis?

399. Janke Mostman, geb. Alblasserdam 6.3.1826, overl. Maasdam 13.5.1907, tr. Maasdam 15.4.1854 met Joost de Geus van 's-Gravendeel. Zijn er nog nakomelingen van deze Janke de Geus-Mostman in leven?

400. Dirksje Blok, geb. Westmaas 15.5.1864, overl. Klaaswaal 19.6.1911, tr. Klaaswaal 2.4.1886 met Jan de Jong, geb. Strijen 6.9.1861, overl. Klaaswaal 4.4.1938 arbeider, winkelier, zoon van Leendert de Jong en Jannigje den Boer. Zijn er nakomelingen van dit echtpaar?

De vierhonderdste vraag lijkt een goed punt om de rubriek voor deze keer weer af te sluiten. Uw vragen (en antwoorden!) worden verwacht op het adres van de vragenrubriek: Strijensedijk 2, 3295 KM 's-Gravendeel.

A.O.M.

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

Enige tijd geleden werd via de media bekend, dat het eiland Tiengemeten aan de natuur wordt teruggegeven. Aan het huidige stuk van de Hoekschewaardse gemeente Korendijk wijdde het "Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde" slechts af en toe een artikel. In 1938 kijkt een Zuidbeijerlandse redacteur terug in de historie van dit eiland. Het letterlijk overgenomen artikel volgt hieronder.

"QUARANTAINEN EN RIJKSENTREPOT TE TIEN GEMETEN

Met de drie zeearmen die haar bespoelen is het wel een iets uitzonderlijke positie welke onze gemeente inneemt. Ten zuiden voor een deel begrensd aan Het Hollandsch Diep en voor een ander deel aan Het Haringvliet, is daar nog een derde zeearm, welke, onze gemeente doorsnijdende, deze in tweeën verdeelt en de Tien Gemeten tot een eiland vormt. Die zeearm is Het Vuile Gat. Zeker, ge hebt gelijk. 't Is inderdaad geen schoonklinkende benaming. Maar zoo vragen wij, verdient hij wel beter. Zijn zijn grillen niet de oorzaak voor die mis-prijzing. Neen, de naam is terecht gekozen.

Die zeearmen en inzonderheid "Het Vuile Gat", wat zijn het onze zorgenkinderen. O, zeker we houden van ze, we zouden geen recht doen, indien we onderschatten het goede waarmee ze ons omringen. De visscherij, het onderhoud aan bedreigde dijken en oevers, wat verdienen velen met dien arbeid hun brood.

't Zijn daarom onze zorgenkinderen, omdat ze niet te vertrouwen zijn. En inderdaad: we kunnen ze ook niet vertrouwen. Want de ervaring heeft het al te dikwijls bewezen. Ook dan zelfs vertrouwen we ze nog niet als ze zich zoo aardig voordien, als ze daar rustig, onbewogen, met een nauwelijks merkbaar rimpeltje zoo argeloos lijken. Die mooie schijn verbergt hun valschen, verraderlijken aard. Wij weten het immers. Nu wachten zij op het gunstige oogenblik om het masker af te leggen en om de boeien, waarin ze zijn geklonken te verbreken.

O! konden ze zich eens vrij bewegen Zich een anderen weg banen.

Maar neen. In bedwang gehouden tusschen twee machtige muren, opgebouwd van klei, welks kruinen, zich hoog verheffen, vele meters boven den zeespiegel, daar worden ze in hun vrij bewegen belemmerd. Soms, ja, dan stellen zij zich aan als woestelingen, die het er op gezet hebben zich uit hun gevangenschap te bevrijden.

't Zal niet gelukken. De besturen van de omringende polders zijn op hun hoede. Bewust van den ernst van hun taak zijn zij voortdurend waakzaam en paraat tegen overrompeling. De dijken zo redeneeren zij, zullen niet worden overweldigd. Het rukken, bonzen en beuken met de kracht van geweldige golvenmassa's, ten einde zich door de dijk een anderen weg te banen, 't is vruchteloze moeite. De dijken weren den aanval af. Alleen de bewoners van die hooge rivierdijken, ondervinden dan de schadelijke gevolgen. De bewoners te Hitsertsche kade en Nieuwendijk zouden weten te vertellen hoe de golven dan meedoogenloos wegspoelden hun schamel bezit. Eindelijk tot rust gekomen, dan toonen die stroomen weer hun verraderlijk gelaat. Dan leggen zij zich rustig neer, als vermoeid van de worsteling. Eens was er een tijd dat diezelfde stroomen een nog ander aspect vertoonden. Toen hadden diezelfde zeearmen een nog andere beteekenis. Wat is dat al lang geleden. Ja, 't zal ongeveer een eeuw geleden zijn dat diezelfde wateren een toonbeeld waren van drukke bedrijvigheid. Toen kon het gebeuren dat ongeveer honderd schepen voor de punt van Tien Gemeten geankerd lagen, dagen, ja soms weken aaneen. Toen kon worden gezien dat trotsche Oost-Indiëvaarders met blanke gevulde zeilen het zeegat bij Helle-voetsluis binnenvielen en voren sneden door de zeearmen om het anker te laten vallen voor Tien Gemeten. Toen was het een regelmatig komen van fiere schepen van uit Klein-Azië, Egypte, enz. Wat een machtig schouwspel moeten toen onze zeearmen hebben geboden. Wat zou een Mesdag daarvan hebben kunnen genieten. Waarom die schepen daar allen ankerden en met hun masten als ware een bosch vormden?

Daarom omdat zij eerst onderzocht moesten worden of onder de schepelingen, zich gevallen van besmettelijke ziekten of verdachte gevallen voordeden. Zooals bekend werden veelal gevreesde besmettelijke ziekten ons land ingevoerd, door schepelingen van uit de Levant of Oost-Indië.

De bemanningen hadden zich toen als voorzorgsmaatregel gedurende eenigen tijd onder toezicht te stellen. Een gedeelte van Tien Gemeten, door zijn geïsoleerde ligging zeer geschikt, werd door het Rijk in 1836 aangekocht en als Quarantaine-station ingericht. Dokterswoningen, barakken, enz. werden er gebouwd. Dat was de oorzaak dat vele schepen gedurende langeren of korteren tijd voor de Tien Gemeten werden opgehouden. Eerst moest de bemanning wachten op een medische verklaring om den weg te kunnen vervolgen. Toendertijd waren de zeearmen om onze gemeente evenzeer bekend als gevreesd bij de internationale scheepvaart. In 1840 werd het Voornsche kanaal geopend. De vaart naar Rotterdam werd verlegd en de Quarantaine te Tien Gemeten verloor hiermede haar beteekenis. Nog langen tijd bleef wel de medische dienst gehandhaafd maar voor de Quarantaine had dit practisch geen doel meer. Later besloot de regering de Quarantaine op te heffen en de ruimten daarvan te benutten voor andere doeleinden. Een sterk contrast. Dan werd het terrein voor oorlogsdoeleinden ingericht. Munitiebergplaatsen, olietanks, enz. werden daar gebouwd, waar eertijds den menschen medische hulp werd verleend. Opnieuw werd de Tien Gemeten een eiland van drukke bedrijvigheid. Oorlogsschepen van allerlei groote en model, voeren steeds aan om munitie of brandstof in te nemen. Met het verplaatsen van de Marine vanuit Hellevoetsluis zou ook de Tien Gemeten gemoeid worden. De opslagplaatsen hadden geen doel meer en opnieuw werd de Quarantaine, zooals het terrein blijvend genoemd is geworden, een oord van stille verlatenheid. Nog worden er de gebouwen aangetroffen, maar voor hoe lang. Lazen we niet één dezer dagen in de Nieuwsbladen het volgende bericht: Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot goedkeuring van den onderhandschen verkoop van de voormalige Quarantaineplaats en Marine-inrichting op het eiland Tien Gemeten aan de N.V. tot exploitatie van onroerende goederen "Eiland de Tien Gemeten" gevestigd te 's-Gravenhage. In de memorie van toelichting merkt de Minister van Defensie op dat na de opheffing van de Marinehaven en de Rijkswerf te Hellevoetsluis, de opslagplaats op het eiland Tiengemeten, dienende tot berging van munitie en brandstoffen voor den dienst van het departement van Defensie niet meer noodig was.

Aangezien aan de inrichting ook geen andere bestemming kan worden gegeven, kon alles, gronden, gebouwen, tanks en verdere installaties worden verkocht. De gronden zijn aangekocht in 1936. Bij den verkoop heeft de toenmalige verkoper ingeval van vervreemding door den Staat een recht van voorkeur op een gedeelte van die gronden voorbehouden. De bedoelde rechtsopvolger, de N.V. Mij. tot exploitatie van onroerende goederen "Eiland de Tien Gemeten" werd bereid gevonden een koopsom te betalen welke in verband met den onderhoudslasten en gezien de schatting van twee deskundigen, als voldoende kan worden aangemerkt. Wat de zinsnede: - In verband met de onderhoudskosten - betreft, mogen we aannemen, dat die van zeer grooten invloed zal zijn geweest op de op de waardebeoordeling. Juist dat deel van Tien Gemeten alwaar zich de Rijksgronden bevinden, stelt aan de eigenaars zware financieele lasten, veroorzaakt door de sterke strooming van de drie zich daar vereenigde zeearmen. Als bijzonderheid zij nog vermeld, dat als opzichter van de Rijkseigendommen te Tien Gemeten, de naam Van Dijk steeds verbonden is geweest. Tot aan vier geslachten werd dit ambt door hen waargenomen. Nu wachten we nog op het afbreken der Rijkseigendommen om de laatste bewijzen van een stukje geschiedenis uit onze gemeente te doen verdwijnen."

P.J.P.

AANWINSTEN

In vorige bulletins konden wij meestal een flinke hoeveelheid nieuwe aanwinsten melden. Deze keer echter is het aantal te melden toevoegingen aan de collecties van het Streekmuseum beperkt, maar vanzelfsprekend is meer van belang de kwaliteit van de geschonken voorwerpen dan de kwantiteit.

Bij de hieronder genoemde nieuwe aanwinsten bevinden zich diverse fraaie en interessante gebruiksvoorwerpen uit het verleden.

Een bezoek aan het museum is dan ook steeds de moeite waard en als vriend kost het u niets!

Een groot deel van de schenkingen betreft landbouwgereedschap, waaruit weer eens de agrarische oorsprong van de streek blijkt. Ontvangen werd: een "koolhouw" (een werktuig met gekromd blad om de grond los te hakken en onkruid te wieden), een "haartuig" (een aambeeldvormig gereedschap om daarop de zeis te scherpen), een zicht (een soort kleine zeis), een strijker (om messen en zeisen te scherpen), een bietenspaatje, een bietenhakmes, een houten "gek" (gebruikt op de boerenwagens om hooi of stro hoger te kunnen beladen), een linnen graanzak met naamopdruk, een houten baggerschep en tenslotte een houten botermal in de vorm van een lammetje (vooral gebruikt voor de meiboter).

Aan overig gereedschap is in het bijzonder vermeldenswaardig: een grote verstelbare houten boormachine, een persblok en -kussen van een kleermaker en een deegverdeler voor de bakkerij.

Textiel: een damescape en drie stuks dames(onder)hemden.

In de categorie huishoudelijke artikelen kreeg het museum geschonken: een broodplank, twee koffiekommen, drie "Regout" soepkoppen met bijbehorende schotels en een rechthoekige plaatijzeren kolenbak.

Tenslotte vermelden wij als aanwinsten: drie paar schaatsen, twee leren tassen, een bouwdoos met blokjes, een baksteen met de naam "De Vries", twee bordjes ter herinnering aan de 2e wereldoorlog, een foto van de boerderij "Trompenburg" te Zuid-Beijerland, zes boeken waaronder één van "Ot en Sien", een boek over de bedrijfsgeschiedenis van de zuivelfabriek "De Kievit" die in Numansdorp heeft gestaan, een doos met knopen en een (huis)naambordje.

De goede gevers van de genoemde en niet genoemde zaken worden van harte bedankt.

R.v.d.W.

AFDELING GENEALOGIE

De afgelopen maanden zijn gegevens uit de volgende bronnen opgenomen in de fichescollectie:

- * Burgerlijke Stand Strijen: overlijden 1834 tot en met 1844.
- * Burgerlijke Stand Mijsheerenland: overlijden 1872 tot en met 1882.

- * Rechterlijk Archief Goudswaard inv.nr. 50: Acten van taxatie, staten, inventarissen en rekeningen van boedels 1693-1751.
- * idem inv.nr. 63: testamenten, procuraties, schuldbekentnissen, pachtcontracten 1780-1799.

- * Rechterlijk Archief Cromstrijen inv.nr. 66: Authorisaties, kohieren en insinuaties wegens de 200ste penning, rekening en verdere papieren rakende de boedel van Lodewijk Jansz. van Driel 17e eeuw.
- * idem inv.nr. 67: Rekeningen, brieven, transporten en voorts verschillende stukken tot onderscheiden boedels betrekkelijk 17e eeuw.
- * idem inv.nr. 68: Inventarissen, rekeningen en andere stukken rakende verschillende boedels, lijsten rakende de restanten schoorstenen- en puyengelden, condities van besteding van de ordinaire en extra-ordinaire verponding.
- * lijsten van paarden en manschappen, kohieren van de leveranties van stro, van nieuw getimmerte en van de huizen in Oud-Cromstrijen enz. 17e en 18e eeuw.

- * Polderrekeningen polder Oud-Bonaventura (Strijen) met hiaten 1604-1685.

- * Archief Ned. Herv. gemeente Oud-Beijerland inv.nr. 4: Diaconierekeningen 1629-1633 (1630 ontbreekt).
- * idem inv.nr. 5: Diaconierekeningen 1634, 1635, 1637 en 1640.

De collectie Streekgenealogieën werd wederom aangevuld en wel met de volgende nummers:

915 de Rucht	950 Vlaming
916 Ruitenber	951 Vlaskamp
917 Rijshouwer	952 Smouter
918 Slikboer	953 van Andel
919 Spies	954 Joppe
920 Splinter	955 Arents
921 Spoor	956 Luchtenburg
922 Sport	957 Pannevis
923 Sous	958 IJemans
924 van der Stede/van der Stee	959 Geleijns
925 van der Steeg	960 van Leenen
926 Steehouwer	961 Alblas
927 Stolp	962 Bork
928 van der Stouw	963 Broek
929 Scheurwater	964 Andries
930 Schilperoord	965 Dingemans
931 Schoenmaker	966 Egberts
932 Schout	967 Dankerts
933 Schreuder	968 Clauris
934 Zegers	969 Florisse
935 van Selst	970 Foppen
936 Sanne	971 Franse
937 Schip	972 Joosten
938 Volkert	973 Jorissen
939 de Vries	974 Laurens
940 de Vos	975 Schalke
941 Vrijlandt	976 Sieren
942 Braat	977 Simons
943 Denies	978 Vassen
944 Breekveld	979 IJSbrandt
945 Brouwer	
946 Brussaart	
947 Buurt	
948 Villerius	
949 Viskil	

De volgende geslachten, waarvan reeds S.G.'s in het archief aanwezig waren, werden aangevuld met nieuwe gegevens:

Aardoom, Abbenbroek, Andeweg, van Asperen, Barendrecht, Beijens, Blaak, Boender (kwartierstaat), Boer, van Brakel, Bravenboer, de Bree, Breeborst, van de Breevaart, Breure, Brugman, de Bruin, Buitendijk, van der Burgh, (van der) Bijl, Bremken, van Gameren/Hoogwerf, Groeneveld, van der Have, van der Hoek, Hofstee, Hoog(h)werf(f), Huijser, de Jong, Kappitein/Hoogwerf, Klein, Kraak, de Kreek, Langenboer, Leeuwenburg, Lighthart (kwartierstaat), van der Linden, Maasdam (Vermaas), de Man, Molenaar, Mookhoek, van de Pligt (kwartierstaat), Polderman (kwartierstaat), Reedijk, de Romph, Ruighaver, Ruisweg, Ruijter, van Rije, Schalkoord, Schelling, Schipper, van der Schoor, Schouten, Schrijver, Sint Maartensdijk, van der Sloot, Slooter, van der Sluis, Smit, Smoor, Snaaijer, Sneep, Sneukelaar, Snijder, Spaan, Spruijt, Spuidijk, Steenberg, Steenhoek, van Steensel, van der Stelt, Stoker, Stougje, van der Straaten, van Strijen (van Strien), Verhagen, Visser, Vlasblom, van Vliet, Vogelaar, Voordendag, Vos, de Vroet, Wagemaker en van der Zwaan.

Streekgenealogie nr. 361 (Joodse gemeenschap) werd aangevuld met gegevens over de volgende Joodse families: van Amerongen, Bachrach, van Beek, van den Berg, Blaak, Blom, Boers, Canter, van Coevorden, Cohen, Consenheim, Frenkel, Frank, van Gelder, Goudsmit, Haagens, de Haas, (den) Hartog, Hijmans, Hona (Hano), Houtkruijer, Italiëner, de Jong, Klein-kramer, Koopman, van Koppels, van Krevel, Langendijk, de Leef, de Leeuw, Levie, Ligtenstijn, Meiboom, Meijer, Morisco, Pinkhof(f), Polak, Rood, Roos, Soesman, van Tijn, de Vries, Wiener, van Vin, Zanger en Zwarenstein.

A.O.M.

WERKGROEP DIALECTEN II

Een praatjie over koeichies en kallefies door W. Reedijk.
(Deel 2.)

De levensomstandighede van een koe zijn met de modernisering in de lôp van deuze jaere ok veul veranderd. De band tusse mens en dier is van liefde voor de aage bêeste verhard tot pure zaekelukhaaid met rendementsberekeningen en opvoering van productie. De leveslôp van een melkkoe van kallefie tot worstkoe is op de inseminasie en het machinale melleke nae nog hetzelfde. In de vêehouwerij in ônze streek kenneme verschaaie plaeselijke uitdrukkinge die hier genoemd worre.

De draegtijd van de koe is nege maande en een gezond bêest krijg ieder jaar op de gezette tijd een kuisie of een stierkalf. Soms wel is een twêeling, êen- of twêëaaiig, net as bij de meñse. Metter twêede levesjaer wordt de eersteling gebore, dan kalftie zôdgezaaid as vaers. Een kalf wordt met zun eerste jaer een pink, of hier hokkeling genoemd. Het twêede jaer is ze dus een vaers en het derde jaer een shot. Eerst met het vierde jaer is het een koe en krijgtie het eerste koekalf. Astie pas gekalfd heb dan is 't een vorse koe. Wortie langer dan een jaer gemolke an êen stik deur dan is het een ouwbakkekoe.

Een koe wordt normaal êens in de drie weke tuchtig. Dan istie rustelôôs en lôp met een luchte staert te jakke met andere bêeste en dat duur zôd êen of anderhalven dag. Dan wil die getrokke worre en daer motte stier an te pas komme en die lôp nooit bij een koppel melkkoeie. Zun baas mot dus oplette wanneer 't zôover is om de nôdige maetregale te treffe. Istie dan getrokke en nae drie weke istie niet meer tuchtig, dan hettie gehouwe en zittie met kalf. Anders wastie leeg gebleve.

Dur zijn enkele koeie die nooit houe en die worre gaande gekker, dat noeme ze bandelôoze bêeste. Dur zijn ok mense die een bandelôôs leve laaie, dat gezegde zel wel wat te make hebbe met de benaming van die dolle koebêeste. Opgemerkt mot ok nog worre datte boere hier een koe niet vrouwelijk anspreken. Een koe is gêen zij maar een hij.

Hij, de koe dus, is bandelôôs genoemd omdat zun bande niet strak staan. De bande zijn de spieren neffe de inplant van de

staert, dus an weesrkante daervan. Nou is het in twêe gevalle normaal wanneer ze niet gespanne staan. Ze zijn verslapt op de dag dattie tuchtig is, maar ze valle hêëlemal weg op ten dag dattie een kallefie krijgt. Astie "ande tijd is" en de boer is an bedtijd toe, dan gaatie eerst an de bande van dat bêest voele oftie dur 's nachs nog uit mot om te gaan kijke of tur nog niks gaans is in de stal. Soms laetie de wekker om de twêe uur oflope. Wanneer de bande dan hêëlemal weg zijn dan gaatie nie meer terug in bed, maar blijftie wake want dan ken elk ôogenblik de waterblaes komme. Tege die tijd gaate koe staan te trantele met zun achterpôote. Daervan wor gezaaid "hij staat al om te rije". Al gauw kompter dan ok een grôte blaes gevuld met vruchtwater uite klink te voorschijn. Die springt kepot en het water strôomt deur de geut. As alles goed zit komt eve daernae de pôotblaes deur 't werreke van de koe nae buite.

Dan gaatet tur spanne want vooral bij het krijge van 't eerste kalf gaatet niet vanzelf. Deur't perse mot de boel eerst nog flink oprekke voor durt ruimte genog is voor de geboorte.

Lieverlee raakt het bêest ontslote en zie je het snoetje komme, gelege op de pôtjies en dan zittet goed. Nou kejjie gaan hellepe. De houtjies die al rêe legge, met een touw dur an met een lus, worre an de pôtjies vastgemaakt en strak gehouwe. Soms motter wel deur twêe man meegetrokke worre bij't werreke van de koe, en zôd naedert het gestaag. Tot op't lest het kruis tur deurschiet en het kalf naer assem snakkend achter de moeder op het strôd legt te schuddekoppe. Het eerste wat de bier doet is kijke of't een kuis of een stier is.

Het kalf wordt op een zak gelege en nae 't gerêedstaande kalvershok gedroge. Aste koe weer overend staat wordt de eerste biest uit zun uur getrokke en an 't kalf gegeve. Dat noeme ze "den vuilen biest". Die is dik en ken wel is wat bloederig zijn. De volgende drie maele is biest die geweld ken worre en met beschuit, suiker en kanêel een gezond, zeer voedzaam en geliefd gerecht is voor veul meñse. Dur ginge dan ok zochies biest naer erreme meñse, maar ok nae den dominee, den dokter en de schoolmêester. Enkelde ure nae de geboorte komt de haal (nageboorte) dur of en dan is tur weer een vorse koe bij om gemolleke te worre

de volgende tien maande. Dan mottie weer drôog gezet worre want, "een goeie koe komt negen weke toe", was een ouwe wijshaaid. Die tijd is nôodug voor het dier om weer kracht te verzamele voor de dan volgende geboorte. Dat ofkalleve, gaat altijd niet van een laaie dakkie. Soms zit het kalf achterstevore en dan zitte de haere tege den draed in en de lange komme in 't nauw deur 't strôope bij de nauwe uitgang. Dan ist een dubbeltie op z'n kant of 't goed terecht zel komme. Soms hette koe te waainig ontsluiting en ken de gebôorte niet op normale natuurlijke wijze plaesvinge. Tegewoorug komt alles goed met de toepassing van de kaaizersnee, maar vroeger was dat nog niet in zwang. Dan mos het kalf deur een verloskundige ofgestoke worre om 't leve van de koe te redde. Met speciaal gerêdschop wier het kalf in de koe ontleed en in stukken en brokken eruit gehaald. Een bekende verloskundige was in die tijd Kors den Hollander, van wie de spulle die hij gebruikte nog te zien zijn in de boerderij van ôons museum.

WERKGROEP DIALECTEN

BOEKEN

Binnen enkele maanden zal een boek verschijnen over de familie Schelling uit de Hoeksche Waard. Belangstellenden kunnen contact opnemen met één van de opstellers, Bas Schelling, Nic. van Puttenstraat 27, 3267 AN Goudswaard (telefoon 01869-1720). De prijs is nog niet exact bekend, maar zal tussen de F 70,- en F 85,- komen te liggen.

Drs. J.P. Bijl heeft in het kader van zijn studie theologie een doctoraalscriptie geschreven onder de naam: "Portret van een dorp in de Hoekse Waard, het kerkelijk verleden van Klaaswaal 1539-1800". De scriptie bevat 180 bladzijden en bestaat uit twee delen het eerste deel beschrijft de kerkgeschiedenis van de Hoeksche Waard tot aan het begin van de 17e eeuw. Het tweede deel, de titel zegt het al, gaat over de kerkelijk historie van het dorp Klaaswaal. Belangstellenden voor deze uitgave kunnen contact opnemen met de schrijver, Pinksterbloemstraat 9, 3286 VH Klaaswaal (telefoon 01864-3261).

Red.